

Облікова картка ДіР

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0226U000184

Державний реєстраційний номер: 0125U002366

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 06-01-2026

II. Етап виконання ДіР

Номер етапу: 1

Назва етапу: Напрями і механізми регіонального підвищення ефективності овочівництва у повоєнний період

Початок етапу: 01.2024

Закінчення етапу: 12.2025

Вид звітнього документа: Остаточний звіт

III. Відомості про виконавця ДіР

Повне найменування юридичної особи (або ПІБ фізичної особи): Інститут овочівництва і баштанництва Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 00497124

Місцезнаходження: вул. Інститутська, буд. 1, с. Селекційне, Харківський р-н., Харківська обл., 62478, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Розмір організації:

Телефон: 380577489193, 380577489191

IV. Відомості про співвиконавців ДіР

V. Відомості про замовника ДіР

Повне найменування юридичної особи (або ПІБ фізичної особи): Національна академія аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 00024360

Місцезнаходження: вул. Михайла Омеляновича-Павленка, буд. 9, м. Київ, 01010, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Кабінет Міністрів України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Розмір організації:

Телефон: 380442801085

VI. Джерела, напрями та обсяги фінансування ДіР

Підстава для проведення ДіР: 34 - договір (замовлення) з центральним органом виконавчої влади, академією наук (головними розпорядниками бюджетних коштів на проведення НДДКР)

Напрямок фінансування: 2.2 - прикладні дослідження і розробки

Джерела фінансування

7713 - кошти держбюджету

Код програмної класифікації видатків і кредитування (КПКВК): 6591060

Фактичний обсяг фінансування (тис. грн.): 495.700
--

VII. Відомості про ДіР

Назва роботи українською:

Напрями і механізми регіонального підвищення ефективності овочівництва у повоєнний період

Назва роботи англійською:

Directions and mechanisms for regional improvement of vegetable production efficiency in the post-war period

Реферат українською:

Об'єкт: овочеві підприємства різних форм власності. Предмет: теоретичні та практичні засади підвищення ефективності галузі. Мета: розробка механізмів зміцнення продовольчої безпеки регіонів у повоєнний час. Наукові результати. Удосконалено методичні підходи щодо регіонального зростання ефективності овочівництва у повоєнний період на основі складання прогнозних регіональних балансів споживання основних видів овочевих і баштанних культур. Через військову агресію у 2022 р. дефіцит овочів склав 24,4% (2,4 млн т), проте завдяки релокації виробництва на захід та в центр країни у 2025 р. валовий збір сягнув 8,06 млн т. За десятиліття витрати зросли у 3,1 рази, а рентабельність впала з 45% до 8%, що означає роботу на межі виживання. У структурі витрат частка праці скоротилася вдвічі (до 15,1%), натомість матеріальні витрати зросли до 51,8%, що знизило чистий дохід до 8,3%. Ситуацію погіршує несправедливий розподіл (понад 55% доходу забирають посередники), що дестимулює виробників. Для вирішення проблеми обґрунтовано впровадження мінімальної ціни виробника на основі нормативних витрат для культур «борщового набору» (селекції НААН) за трьома рівнями: базовий (вітчизняна техніка, без добрив та поливу); традиційний (добрива, дощування, вітчизняна техніка) та інтенсивний (краплинне зрошення, фертигація, зарубіжна техніка). Доведено, що перехід на інтенсивні технології (краплинне зрошення, фертигація) є критичним для прибутковості: буряк столовий: інтенсифікація знижує собівартість з 3,9 до 3,5 грн/кг, збільшуючи прибуток з 1 га у 5 разів. Зростання прибутку за культурами: томати – у 7,8 рази; морква – у 4,6; цибуля – у 3,9; картопля – у 3,1; капуста – у 2,9 рази. Попри збільшення загальних виробничих витрат на 1 га, інтенсифікація дозволяє знизити питомі витрати на одиницю продукції, що забезпечує суттєве зростання кінцевого прибутку та економічну стійкість підприємства.

Реферат англійською:

Object of Research: Vegetable-growing enterprises of various organizational and legal forms of ownership. Subject of Research: Theoretical and practical foundations for enhancing the economic efficiency and development of the vegetable industry. Purpose: To develop comprehensive mechanisms for strengthening regional food security in the post-war period through optimized production and economic stability. Scientific Results: Scientific Results: The study improves methodological approaches to post-war vegetable production efficiency by modeling regional consumption balances for food security. Military aggression in 2022 caused a 24.4% vegetable deficit, though relocation to western and central Ukraine stabilized the 2025 harvest at 8.06 million tons. Over a decade, costs rose 3.1 times while profitability dropped from 45% to 8%. The cost structure shifted as material expenses reached 51.8%, while labor halved to 15.1%, cutting net income to 8.3%. Market inefficiency is worsened by intermediaries capturing over 55% of income. To stabilize the industry, a minimum producer price based on standard costs for "borscht set" crops is proposed across three levels: Basic (no irrigation/fertilizers), Traditional (overhead irrigation), and Intensive (drip irrigation/fertigation). Intensive technologies are proven critical for recovery. For table beets, intensification reduces unit costs from 3.9 to 3.5 UAH/kg, increasing per-hectare profit fivefold. Profit growth for other crops: tomatoes (7.8x), carrots (4.6x), onions (3.9x), potatoes (3.1x), and cabbage (2.9x). While raising per-hectare spending, intensification lowers costs per unit of production, ensuring significant profit growth and economic sustainability.

Індекс УДК: 664:338; 664:658; 664:338.26; 664.001.18

Коди тематичних рубрик:65.01.75

Керівники роботи

Власне Прізвище Ім'я По-батькові: Рудь Вікторія Петрівна

Науковий ступінь: к. е. н.

Вчене звання: с.н.с.

Ідентифікатор ORCID ID:

Додаткова інформація:

VIII. Наукова (науково-технічна) продукція (НТП)

Назва НТП українською: Модель регіонального зростання ефективності овочівництва у повоєнний період (методичні рекомендації).

Назва НТП англійською: Model of regional growth in the efficiency of vegetable growing in the post-war period (methodological recommendations).

НТП, яку передбачалося створити: Створено

Причини, через які НТП не було створено:

Отримані результати: Методичні документи

Галузь застосування: Сільське господарство, зокрема овочівництво

Реєстраційний номер картки технології:

Опис НТП: У методичних рекомендаціях викладено пропозиції щодо удосконалення моделі регіонального зростання ефективності овочівництва у повоєнний період на основі складання прогностичних регіональних балансів споживання основних видів овочевих і баштанних культур. Представлено модель, що враховує власне виробництво (на основі 10-річних середніх показників), імпорт, експорт та реальний фонд споживання населенням, виходячи з медичних норм, зональні баланси за окремими овочевими культурами, коефіцієнти перерахунку перероблених продуктів в основний продукт по кожному виду овочів; потребу в насінні. Доведено, що впровадження систем краплинного зрошення та сучасних технологій дозволяє окупити інвестиції протягом одного року за рахунок кратного зростання врожайності овочів борщового набору у 2–3 рази; рентабельності до 70–110%; скорочення собівартості на 20–30% завдяки фертигації та точному землеробству; поліпшується якість продукції при підвищенні стійкості до кліматичних змін. Реалізація запропонованої моделі дозволить збалансувати ринок, уникнути дефіциту та сформувати експортний потенціал навіть за умов втрати частини традиційних угідь. Дані рекомендації можуть бути застосовані при складанні галузевих та регіональних комплексних програм розвитку галузі овочівництва, комплексних програм соціально-економічного розвитку територіальних громад, а також для моделювання ситуації на ринках основних видів овочевих культур шляхом урівноваження попиту і пропозиції для недопущення її дефіциту або надлишку на ринку у майбутньому.

Соціально-економічна спрямованість НТП: Збільшення обсягів виробництва, Поліпшення стану навколишнього середовища, Підвищення продуктивності праці, Поліпшення якості життя та здоров'я населення, ефективності діагностики та лікування хворих

Вплив НТП на довкілля: Вологозбереження: Руйнування Каховської ГЕС спричинило деградацію зрошуваних земель та зміну екосистем. Методика пропонує адаптацію через перехід від масштабного дощування до локальних систем інтенсифікації. Адаптація до кліматичних змін: Пропоноване впровадження краплинного зрошення є екологічно доцільним кроком, оскільки воно зменшує витрати води на одиницю продукції порівняно з традиційним дощуванням, запобігає вторинному засоленню ґрунтів та вимиванню добрив у підземні води. Селекційна адаптація: Методика передбачає використання сортів і гібридів селекції НААН, які адаптовані до стресових умов: посухостійкість, стійкість до нових шкідників та хвороб, що з'явилися внаслідок екологічних змін у макрореєоні. Фітосанітарний контроль: Через зміну клімату та появу нових шкідників передбачено оптимізацію використання пестицидів для запобігання хімічному забрудненню. Рекультивация: Методика враховує необхідність відновлення ґрунтів, пошкоджених мінуванням та обстрілами.

Впровадження НТП: Впроваджено

Практична реалізація НТП

Початок етапу: 01.2026

Закінчення етапу: 12.2026

Споживачі продукції: Агроформування різних форм власності

Перспективні ринки: Україна

Характер співробітництва з інвестором

Потрібний обсяг інвестицій, тис. грн.:

Права, що надаються інвестору після завершення роботи:

Наявність бізнес-плану:

Техніко-економічне обґрунтування:

Потенціальний обсяг продажу, тис. грн.:

Очікуваний термін окупності (років):

Додаткова інформація:

Назва НТП українською: Галузева програма «Овочі України-2030».

Назва НТП англійською: Sectoral program "Vegetables of Ukraine-2030".

НТП, яку передбачалося створити: Створено

Причини, через які НТП не було створено:

Отримані результати: Нормативні документи

Галузь застосування: Сільське господарство, зокрема овочівництво

Реєстраційний номер картки технології:

Опис НТП: Програма базується на моделі регіонального зростання, що враховує релокацію виробництва у центральні та західні регіони. Передбачається перехід від стихійного виробництва до планованого ринку на основі науково обґрунтованих балансів попиту і пропозиції. Пріоритетом є технологічне переоснащення галузі: перехід на інтенсивні технології (краплинне зрошення, фертигація, механізація збирання), що дозволяє збільшити врожайність основних культур (борщового набору) у 2–5 разів порівняно з екстенсивними методами. Акцент на використанні сортів та гібридів селекції НААН, які адаптовані до кліматичних змін та мають високі показники лежкості й транспортабельності. Пропонується інфраструктурна розбудова механізму формування і функціонування овочевого ринку: створення кооперативних плодово-овочевих аукціонів та мережі оптових ринків для усунення домінування посередників, що забирають понад 50% доходу. Програма передбачає удосконалення фінансового механізму: державну підтримку через пільгове кредитування, гранти на розвиток переробки та компенсацію вартості вітчизняної сільгосптехніки. Реалізація програми дозволить не лише стабілізувати ціни на внутрішньому ринку, а й сформувати стійку галузь, здатну генерувати чистий дохід понад 8,3% навіть за умов високих матеріальних витрат, забезпечуючи економічну стійкість агропідприємств. Виконання Програми дасть змогу до 2030 року: довести виробництво овочів у 2027 році до 12, а у 2030 році – до 15 млн. т. Очікувані обсяги освоєння розробки господарств різних форм власності – 50 тис. га. Економічна ефективність галузі овочівництва підвищиться на 20–30 %. Ефект від впровадження складе 3 млн. грн.

Соціально-економічна спрямованість НТП: Збільшення обсягів виробництва, Поліпшення стану навколишнього середовища, Підвищення продуктивності праці, Поліпшення якості життя та здоров'я населення, ефективності діагностики та лікування хворих

Вплив НТП на довкілля: Програма «Овочі України-2030» інтегрує екологічні стандарти як необхідну умову сталого розвитку: Раціональне водокористування: заміна магістральних систем дощування на локальні системи краплинного зрошення дозволяє скоротити споживання води на 30–50%. Що мінімізує навантаження на підземні горизонти та малі річки. Збереження родючості ґрунтів: Передбачено збільшення площ під органічним землеробством (до 75 тис. га до 2030 р.). Впровадження фертигації (подачі добрив із водою) запобігає засоленню ґрунтів та потраплянню нітратів у ґрунтові води. Кліматична адаптація: Модель враховує ризики потепління, пропонуючи посухостійкі сорти та технології мульчування для збереження вологи. Еко-безпека: Оптимізація використання засобів захисту рослин (ЗЗР) через впровадження інтегрованих систем захисту знижує хімічне навантаження на агроєкосистеми. Рекультивація: Програма закладає основи для відновлення земель, пошкоджених внаслідок бойових дій та техногенних катастроф.

Впровадження НТП: Не впроваджено

Практична реалізація НТП

Початок етапу: 01.2026

Закінчення етапу: 12.2030

Споживачі продукції: Агроформування різних форм власності, Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України

Перспективні ринки: Україна

Характер співробітництва з інвестором

Потрібний обсяг інвестицій, тис. грн.:

Права, що надаються інвестору після завершення роботи:

Наявність бізнес-плану:

Техніко-економічне обґрунтування:

Потенціальний обсяг продажу, тис. грн.:

Очікуваний термін окупності (років):

Додаткова інформація:

Назва НТП українською: Науково-обґрунтовані нормативи собівартості товарних овочів борщового різного ступеню інтенсивності

Назва НТП англійською: Scientifically based cost standards for marketable vegetables for borscht of varying degrees of intensity.

НТП, яку передбачалося створити: Створено

Причини, через які НТП не було створено:

Отримані результати: Нормативні документи

Галузь застосування: Сільське господарство, зокрема овочівництво

Реєстраційний номер картки технології:

Опис НТП: Впровадження науково-обґрунтованих нормативів собівартості є фундаментом для переходу галузі від стихійного вирощування до керованого агробізнесу. Основна перевага нормативного підходу – можливість управління маржинальністю. Автори виділяють три типи систем: базова (мінімальні інвестиції), традиційна (стандартні добрива та полив) та інтенсивна (краплинне зрошення, фертигація, сучасна техніка). Інтенсивна технологія (із застосуванням краплинного зрошення та фертигації) потребує вищих стартових

інвестицій, проте за рахунок кратне зростання врожайності (до 90 т/га для буряку) питома собівартість одиниці продукції знижується. Нормативи враховують витрати на насіння селекції НААН, ПММ, оплату праці та амортизацію техніки. Такий підхід мінімізує фінансові ризики, дозволяє встановити справедливую мінімальну ціну виробника та підвищити рентабельність з критичних 8% до стабільних 70-110%. Зокрема, для томату прибуток зростає у 7,8 рази, для моркви - у 4,6 рази, для картоплі - у 3,1 рази. Витрати за базової технології повинні бути в межах від 70,4 до 238,9 тис грн/га. За інтенсивної технології вони можуть коливатися від 183,8 до 348,9 тис грн/га. Це дозволяє забезпечити рентабельність не нижче 35 %. Інтенсивна система максимізує врожайність і прибуток; попри високі капіталовкладення, знижує собівартість одиниці продукції та підвищує конкурентність. Базова система - мінімальні витрати при низькій ефективності, а традиційна - баланс між інвестиціями та отриманим результатом. Впровадження нормативів дозволяє підняти рентабельність з нинішніх 8-10% до рівня 70-110%, що перетворює овочівництво на один із найбільш прибуткових секторів агробізнесу. Практична реалізація запропонованих техніко-технологічних рішень дозволить вирішити питання економічної самостійності регіонів, продовольчої і національної безпеки, досягти зменшення її імпортозалежності, у векторі інституційної розбудови економіки та розвитку євроінтеграційної політики України.

Соціально-економічна спрямованість НТП: Збільшення обсягів виробництва, Поліпшення стану навколишнього середовища, Підвищення продуктивності праці, Поліпшення якості життя та здоров'я населення, ефективності діагностики та лікування хворих

Вплив НТП на довкілля: Впровадження нормативів собівартості має виражений екологічний вектор, спрямований на збереження природних ресурсів у повоєнний період: Мінімізація хімічного навантаження: завдяки системам фертигації добрива подаються у розчиненому стані малими дозами безпосередньо в зону кореневої системи. Це виключає їхнє накопичення в ґрунті та запобігає вимиванню нітратів у підземні води, що є типовою проблемою при традиційному розкиданні сухих добрив. Оптимізація водних ресурсів: Перехід на краплинне зрошення є найбільш екологічним способом поливу. Він дозволяє економити до 50% води, запобігає водній ерозії та вторинному засоленню ґрунтів, зберігаючи їхню природну структуру та мікробіоту. Точне землеробство: Розрахунок нормативів дозволяє оптимізувати кількість проходів техніки, що суттєво зменшує витрати пального та обсяг викидів CO₂, знижуючи вуглецевий слід продукції. Застосування нормативів перетворює овочівництво на екологічно відповідальну галузь, де зростання прибутковості досягається не виснаженням ресурсів, а їх максимально ефективним використанням.

Впровадження НТП: Впроваджено

Практична реалізація НТП

Початок етапу: 01.2026

Закінчення етапу: 12.2027

Споживачі продукції: Агроформування різних форм власності

Перспективні ринки: Україна

Характер співробітництва з інвестором

Потрібний обсяг інвестицій, тис. грн.:

Права, що надаються інвестору після завершення роботи:

Наявність бізнес-плану:

Техніко-економічне обґрунтування:

Потенціальний обсяг продажу, тис. грн.:

Очікуваний термін окупності (років):

Додаткова інформація:

ІХ. Бібліографічний опис

Nechyporenko, O., Kryvenko, N., Liudvenko, D., Rud, V., & Nosenko, Yu. (2024). Status and prospects of beef and veal production in Ukraine in the context of international economic integration. Scientific Horizons, 27(2), 154-169. <https://doi.org/10.48077/scihor2.2024.154>

Kuts O., Rud V., Kryvenko N., Teryokhina L., Shablya O. Vegetable growing under the influence of food hazards, environmental factors and international integration processes. Scientific Horizons, 27(2), 154-169. <https://sciencehorizon.com.ua/uk/journals/tom-27-5-2024>

Rud, V., Terokhina, L., Leus, L., Shablia, O., Vitoptova, V., & Dmytrenko, N. (2024). Стан та перспективи виробництва капусти білоголової в Україні. Оцінка технологій. Овочівництво і баштанництво, (75), 94-106. <https://doi.org/10.32717/0131-0062-2024-75-94-106>

Rud, V., Terokhina, L., Vitoptova, V., Shablia, O., & Sidora, V. (2024). Буряк столовий. Можливості та перспективи виробництва. Vegetable and Melon Growing, (74), 103-113. <https://doi.org/10.32717/0131-0062-2023-74-103-113>

Рудь В.П., Терьохіна Л.А. Ринок часнику в контексті сучасних дестабілізуючих викликів. Інвестиції: практика та досвід, № 9, 2025, С. 225-230. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2025.9.131>

Х. Заключні відомості

Керівник юридичної особи

Алфьоров Олексій Ігорович
д. т. н., 05.05.11

Перелік осіб-виконавців

Коломієць Наталія Опанасівна
(к. е. н., доц., 08.00.04)

Олійник Владислав Олександрович

Рудь Вікторія Петрівна
(к. е. н., старший науковий співробітник, 08.07.02)

Яковченко Артем Володимирович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Терьохіна Людмила Анатоліївна

Телефон

+380500573412

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна